

el. Ilyen vételek esetén vevőnek jogában áll eladótól a vagon számára vagy a hajó nevére vonatkozó közelebbi adatokat is bekérni. Ha eladó ezen kívánságának 8 napon belül nem tenne eleget, szerződésszegést követ el. Ez utóbbinak következményeit a későbbiekben külön tárgyaljuk.

„Behajózás idejére“ kötött ügyleteknél az árut a hajóstársaságnak a kikötött időre szállításra át kell adni. Átadás időpontjául a hajózási okmány keltezése számít.

„Kirakás idejére“ kötéseknél az árunak a rendeltetési helyre történt megérkezési időpontja szerepel szállítási határ-időként.

Teljesítés ideje: „Meghatározott napon“.

B u d a p e s t i s z o k v á n y.

Meghatározott napon leendő szállítás kikötése esetén — ha ez a nap ünnepnap — a szállításnak a legközelebbi hétköznapon kell történnie.

K ö z é p e u r ó p a i s z o k v á n y o k.

E tárgyban egyezők a hazai előírásokkal.

(Folytatjuk.)

A rendőri büntetőeljárás módosítása és az erdészeti tárgyú kihágások.

Írta: Dr. Ajtay Sándor.

A közigazgatás rendezéséről szóló 1929. évi XXX. t.-c. életbeléptetése a rendőri büntetőbíráskodás eddigi rendjében csak két helyen és pedig a hatósági fokozatokra, valamint a jogorvoslatokra vonatkozó rendelkezéseknél idézett elő változást, ezt a törvényt azonban méltán lehet olyan határkőnek tekinteni, amellyel egészen új fejezet kezdődik a rendőri büntetőbíráskodás történetében.

Bennünket inkább a hatósági fokozatokra vonatkozó új jogszabályok érdekelnek, mert a jogorvoslatok terén bekövetkezett változás, amint később látni fogjuk, legkevésbé éppen az erdészeti tárgyú kihágásokat érinti.

Az erdészeti tárgyú kihágások közül az erdei kihágások fogalmát erdőtörvényünk teremtette meg és létesítette azt a kettőfokú rendőri büntetőbírárságot, amely az erdei kihágási ügyekben eljárni hivatva volt. Az eljárás az erdőtörvény által megszabott keretek között mozgott kereken 30 éven át, amidőn a közigazgatás egyszerűsítéséről szóló 1901. évi XX. t.-c. felhatalmazása alapján, de csak az 1909. évben kiadott rendőri büntetőszabályzattal az erdei kihágások feletti bíraskodás is belekerült a közös kohóba s az egyetemessé vált rendőri büntetőbíráskodás 20 éven át teljesítette hivatását a közigazgatás rendezéséről szóló törvény által most bevezetett reformokig.

Az erdészeti tárgyú kihágások másik csoportjánál, nevezetesen a háborús eredetű, de még érvényes 3296—918. M. E. számú kormányrendeletbe ütköző kihágásoknál, amelyeket erdőrendészeti jellegüknél fogva joggal nevezhetünk el erdőrendészeti kihágásoknak, miután az alaprendelet életbeléptetése már a rendőri büntetőszabályzat hatályossága alatt történt, külön eljárási szabályok nem voltak megállapítva, elbírálásuk tehát a rendőri büntetőbíráskodás meglévő kerekeibe illesztetett.

Az erdei kihágásoknak harmadfokon belügyminiszteri hatáskörbe való utalása, mondhatni, a véletlen következménye volt. A közigazgatás egyszerűsítéséről szóló törvény ugyanis harmadfokú rendőri büntetőbírárságként azt a minisztert jelölte meg, akinek hatáskörébe a kihágási ügy harmadfokon a fennálló törvényes rendelkezések szerint tartozik. Az erdei kihágások azonban, amint láttuk, csak kettőfokon át tárgyalattak s erről a talán egyetlen kivételes esetről a törvény ügylátszik megfeledezett; így a rendőri büntetőszabályzatra hárult ennek a függőben maradt kérdésnek szabályozása s ez mondotta ki, hogy azokban a kihágási ügyekben, amelyeknek harmadfokú elbírálása kifejezetten más miniszterhez utalva nincsen, harmadfokon a belügyminiszter bíraskodik. Az erdei kihágásoknak végsőfokon való elbírálása tehát nem szakminiszteri hatáskörbe utaltatott s valószínű, hogy a földművelésügyi miniszter ezzel a megoldással annakidején azért nem helyezkedett szembe, mert

az életbeléptetett szervezetet maga a törvény is kifejezetten átmenetinek jelölte meg arra az időre, amíg a rendőri büntetőbíráskodás már akkor szükségesnek elismert reformja bekövetkezhetik.

Az erdőrendészeti kihágásokat harmadfokon belügyminiszteri hatáskörbe az alaprendelet utalta.

A közigazgatás rendezéséről szóló törvény életbeléptetése előtt tehát az volt a helyzet, hogy ezek az eminenter szakértői elbírálást igénylő kihágások ki voltak vonva a szakminiszter hatásköréből.

Az eddigi eljárásból azért emeljük ki kihágási ügyeink harmadfokon való intézését, mert az új eljárási szabályok szerint a gyökeres változás a harmadfokú rendőri büntetőbíráskodásnál történt, ugyanis azokban a kihágási ügyekben, amelyek valamelyik szakminiszter ügykörében merülnek fel, a harmadfokon való döntést a törvény a belügyminisztériumban szervezett kihágási tanács hatáskörébe utalja, egyéb kihágások eseteiben pedig a belügyminiszter korábbi hatásköre érintetlenül marad.

A harmadfokú fórumokra vonatkozó rendelkezések végrehajtásánál nem merülhetett fel kétség az olyan kihágási ügyek hovatarozandósága tekintetében, amelyekben ezideig harmadfokon az egyes szakminiszterek bíráskodtak, de éppen az erdészeti tárgyú kihágások voltak azok, amelyek a korábbi szabályok szerint harmadfokon nem a szakminiszternek, hanem a belügyminiszternek hatáskörébe voltak utalva s a végrehajtás alkalmat szolgáltatott olyan ellenvetésre, amely szerint ezeket a kihágásokat a korábbi jogszabályokra való tekintettel nem lehet földmívelésügyi miniszteri ügykörben felmerülteknek tekinteni, harmadfokon tehát ezután is belügyminiszteri elbírálás alá tartoznak.

Hogy erre a törvénymagyarázatra megvolt a hajlandóság, az a körrendelet mutatja, amely az alsóbbfokú rendőri büntetőbíráóságokat elsőízben ilyen értelemben látta el utasítással, előrelátható volt azonban, hogy ez az álláspont nem sokáig tarthatja magát.

A kihágási tanács megszervezésénél kétségtelenül az a

szempont volt irányadó, hogy az egyes szakminiszterek ügykörét érintő kihágási ügyek harmadfokon való elbírálásánál a tárgyalás alatt levő ügy a jogi tekintetek mellett a szakszerűség szempontjából is kellőképpen megvilágítható s ennek következtében az ítélet a szakérdekeket is teljes mértékben kielégítő lehessen.

Lapunk olvasóközönsége előtt nem kell bővebben rámutatni arra, hogy az erdészeti tárgyú kihágások elbírálásánál a szakszempontok alapos mérlegelése nélkül ítéletet hozni nem lehet. Az erdei kihágásoknál, néhány kivételtől eltekintve, a büntetést az okozott kár alapján és ennek értékével arányosan kell kiszabni, a döntésnél tehát szükségessé válik annak felülbírálása, hogy az alsóbbfokú ítélet a cselekmény minősítésénél, valamint az érték megállapításánál nem tévedt-e, az erdőrendészeti kihágásoknál pedig méginkább mellőzhetetlenné válhatik az az alapfeltétel, hogy a döntés szakvéleményre építtessék.

A szakszerűség elvének tehát az erdészeti tárgyú kihágásoknál legalább is olyan mértékben érvényesülnie kell, mint akármelyik szintén szakkérdésben felmerült kihágásnál, sőt esetenként a vád és védelem harca kizárólag szakkérdések körül folyik. Az erdészeti tárgyú kihágásoknak a kihágási tanács hatásköréből való kizárása esetén ugyanazon a jogon akármelyik másféle kihágást is kizárandónak lehetne tekinteni.

Ezeknek a szempontoknak érvényrejuttatásával megszűnt a mesterséges választófal, amely az erdészeti tárgyú kihágások és a szakügykörben felmerült egyéb kihágások között a már említett körülmények között emeltetett s elhárultak az akadályok, amelyeket ennek lebontása elé a reform életbe léptetésekor a téves törvényt magyarázat helyezett. A 2362—930. B. M. számú rendelet kiadásával, amely az erdészeti tárgyú kihágásokat a kihágási tanács hatáskörébe tartozóknak jelenti ki, a belügyminiszter kizárólagos hatásköre a múlt emlékévé vált.

Amidőn az erdészetet érintőleg is megállapíthatjuk, hogy a rendőri büntetőbíráskodás reformja egy elmúlt korszak lezárását jelenti, a visszapillantásnál az igazságnak meg-

felelően a legnagyobb elismeréssel kell megemlékeznünk arról, hogy a belügyminisztérium illetékes osztálya a kihágások elbírálásának korábbi rendjében is gondosan vigyázott arra, hogy a belügyminiszteri döntés a szakszerűség szempontjából is megfelelő és a szakérdekeket teljes mértékben kielégítő legyen s a komolyabb esetek elbírálása előtt a földművelésügyi miniszter véleménye mindig meghallgattatott. Az új eljárást mégis megnyugvással kell fogadnunk nemcsak azért, mert az erdészeti tárgyú kihágások és a többi szakügykörben felmerülő kihágások közötti indokolatlan különbségtételt megszüntette, hanem azért is, mert a korábbi helyzet, amely a szakszempontokból felmerült kérdéseket csak kölcsönös iratváltással tisztázhatta, az ügyintézés gyorsasága szempontjából éppen nem volt kielégítő.

A felmerülő szakkérdések ugyanis jóval alaposabban megvilágíthatók a tanácsülés közvetlen tárgyalásain, sokszor pedig a tárgyalás alatt merülnek fel olyan újabb kérdések, amelyeknek írásbeli elintézése csak az eljárás további elhúzását jelentené.

Az új eljárási szabályok szerint tehát a szakügykörben felmerülő összes kihágások és ezek között most már az erdészeti tárgyú kihágások is harmadfokon a belügyminisztériumi alakulatként szervezett, de a szakminisztériumok képviselőjét is biztosító kihágási tanácsban bíraltatnak felül.

Az eredeti terv szerint minden kihágási ügy harmadfokú elbírálása belügyminiszteri hatáskörbe utaltatott volna. A reform főcélja ugyanis az volt, hogy a különböző minisztériumokban kifejlődött, egymástól eltérő joggyakorlat kaoszában rendet teremtve, az egységes joggyakorlatot biztosítsa.

A kihágási ügyeknek felsőbbfokon való ilyen összevonása mellett azonban nem lett volna intézményesen biztosítva a szakérdekek érvényesülése. Amint az előbb láttuk, éppen az erdészeti tárgyú kihágásoknál volt a helyzet hasonló, ahol a szakszempontok mikénti elbírálása a belügyminiszter egyoldalú elhatározásától függött s a szakszempontok szükségesnek talált tisztázása igen nehézkes eljárást vont

maga után. A reform tehát — annak elvi oldalát tekintve — a szakminiszterek addigi hatáskörének biztosítékok nélküli megszüntetésével a szakérdekeket végeredményben feláldozta volna az egységes joggyakorlat elvének.

Indokolt volt tehát, hogy a szakszerűség érvényesülésének kérdése magában a törvényben segíttessék megnyugtató megoldáshoz, mert ellenkező esetben annak veszélye fenyegetett, hogy a kérdés az egész reformot felborítja.

A kétféle szempont összeegyeztetésének eredménye aztán a kihágási tanács, amely első tekintetre kompromisszumból eredőnek látszik, de úgy elméletileg, mint gyakorlatilag megalapozott olyan egészséges megoldást jelent, amely biztos alapját képezi a rendőri büntetőbíráskodás további fejlődésének.

A kihágási tanács három tagból áll. Elnöke a belügyminisztérium büntetőosztályának vezetője (voltaképpen maga a belügyminiszter volna, aki természetsszerűleg nem érhet rá ennyire közvetlenül résztvenni a tárcája körében felmerült konkrét ügyek intézésében), szavazóbírái közül egyik a belügyminiszter által rendszerint a büntetőosztály tagjai közül kijelölt, másik pedig az illetékes szakminiszter által kiküldött tisztviselő, aki egyúttal a kihágási ügy előadója. A jegyzőkönyvet ugyancsak a belügyminisztérium részéről kijelölt tisztviselő vezeti.

A tanács tagjainak száma tehát a minimumra korlátozott, kevesebb már nem lehet. Csekély taglétszáma mellett is biztosítja azonban a tanácsi szervezet előnyeit, a „több szem, többet lát“ elvét, az ügyek alapos és körültekintő tárgyalását, viszont elkerüli annak hátrányait, nevezetesen könnyen összehozhatóságánál fogva az eljárás gyorsításának szempontja sérelmet nem szenved s miután az ügyeket a szakszerűség címén közreműködő tagja készíti elő, kizárólag tőle függ, hogy az ügy mikor kerülhet tárgyalásra; emellett az egyéni felelősségérzet visszafejlesztését sem idézi elő, mert az ügy belső diagnózisáért, mondhatni, kizárólag a szakminiszter kiküldöttét terheli a felelősség, viszont eljárásjogi szempontokból a felelősség inkább a másik tanácstagra hárul.

A kihágási tanács tehát összetételénél fogva igen szerencsés megoldásnak tekinthető: egyrészt a rendőri büntető-eljárásban versenyen kívüli áttekintést és gyakorlatot szerzett, másrészt pedig a szakemberek sorai közül kiválasztott bírók együttműködéséből magas színvonalú és minden irányban megnyugtató ítélezés várható.

Remélni lehet, hogy a kezdet nehézségeinek elhárítása után a már kitaposott úton haladó gyakorlat a maga eredményeivel azokat is meg fogja győzni, akik még mindig szívesebben látnák a kihágási ügyek harmadfokú elbírálását a szakminiszterek hatáskörében.

Egy időig figyelmen kívül hagyott szempontra kívánok még rámutatni, amely az új rendszert kétségtelenül a megszűnt eljárási szabályok elébe helyezi. Az új rendszerben ugyanis jelentős előrehaladást látok a rendőri büntetőbíráskodás teljes függetlensége felé.

A közigazgatás és igazságszolgáltatás egymástól való szétválasztásának fontos alkotmány- és büntetőjogi elve a kihágási bíráskodásnál lassanként háttérbe szorult. Az egyes közigazgatási törvények egymásután utalták a kihágások elbírálását a közigazgatási hatóságok hatáskörébe. A közvéleményt emellett hangolta a tradíció, a tulajdonképpeni okok azonban célszerűségek voltak. Közigazgatási rendszerünk nem engedte a fejlődést odairányítani, hogy a kihágási ügyek elbírálására külön bíróság alakíttassék, de a közigazgatási hatóságok bírói hatáskörének bizonyos függetlenítését jelentette a rendőri büntetőszabályzat életbeléptetése modern perrendi elveken alapuló rendelkezéseivel. A rendőri büntetőbíróságok tagjainak a szervezetből folyó megkötöttségénél fogva minden irányban befolyástól mentes és független bíráskodást azonban ez sem jelentett és nem is jelenthet ott, ahol a közigazgatási ügyintézés a rendőrbírói hatáskörrel egy kézben van egyesítve.

A kihágási tanács belügyminisztériumi alakulatként van ugyan szervezve, de nem alárendelten, hanem mellérendelten s miután nem kizárólag egyetlen minisztérium kebeléhez tartozókból alakított testület, mentes az egyoldalúságtól s hatá-

rozataiban sem befolyásolható, vagy utasítható s a netalán felmerülő ilyen váddal szemben is sokkal jobban vétezett, mintha alárendelten szervezetett volna.

A kihágási tanács szervezése tehát a rendőri büntetőbíráskodás függetlenségének újabb és hatályos biztosítékaul szolgál. Igaz ugyan, hogy csak a harmadfokú bíráskodást érinti, de az érdekelt felekre éppen azért hathat megnyugtatólag, hogy a végérvényes döntés kerül a függetlenség ilyen biztosítékaival ellátott fórum elé. Felületesebb gondolkodás mellett felmerülhet az ellenvetés, hogy a kihágási ügyek nagy részének csekély jelentősége nem kívánja meg a helyzetnek ilyen körülménnyel való mérlegelését. Ne feledjük azonban, hogy legyen a kihágási ügy bármilyen jelentéktelen, az érdekelt félre a legégetőbb fontosságú s az anyagi igazság érvényesítése szempontjából sem lehet különbséget tenni nagy és kis ügyek között.

Visszatérve most már az erdészeti tárgyú kihágásokra, a a kihágási tanács nemrégén megindult munkáját ebben a részében nekünk kell figyelemmel kísérnünk. Figyelemmel és érdeklődéssel, mert munkájától az anyagi jog szempontjából is jelentős eredmények várhatók. A tárgyalások közvetlensége módot nyújt az ügyek alapos megvitatására s mint új alakulatnak éppen az első időkben kiadott határozatai között számos lesz olyan elvi jelentőségű, amely irányt fog szabni az alsóbbfokú fórumok gyakorlatának kialakulásánál is. A fontosabb döntésekről lapunk olvasóközönségét tájékoztatni szándékozom.

Végezetül emlékezzünk meg néhány szóval az új törvénynek az erdészeti tárgyú kihágásokat érintő egyéb rendelkezéseiről is.

A hatósági fokozatok tekintetében másodfokon is történt említésreméltó változás, amennyiben a törvényhatósági joggal felruházott városokban a tanács megszűnése következtében a másodfokú bíráskodás a polgármesterre ruházott s miután a tanács a megyei (volt rendezett tanácsú) városokban is megszűnt, az elsőfokú bíráskodást ezentúl úgy a törvényhatósági joggal felruházott, mint a megyei városokban a tör-

vényhatósági bizottság, illetve a képviselőtestület által kijelölt tisztviselő gyakorolja.

A jogorvoslatokra vonatkozó új törvényes rendelkezések a feljebbvitel korlátozását célozzák.

Az erdei kihágásokat ezek a korlátozások nem igen érintik, mert a másodfokú ítélet ellen is van helye fellebbezésnek, ha az magánjogi igényt is megállapított. Az erdei kihágások leggyakrabban előforduló eseteinél pedig maga a büntetés is az eltulajdonított dolog értékéhez, illetve az okozott kár összegéhez igazodik, a magánjogi követelés megállapítása tehát a büntetőrendelkezéstől el sem választható.

Az erdőrendészeti kihágásoknál a törvény által felsorolt feltételek között a törvénysértés esete az, amely egyéb törvényes feltétel híján alkalmat szolgáltathat arra, hogy a fellebbezést a kihágási tanács elfogadja és az ügyet érdemi tárgyalás alá vegye. A második büntetőnovella (1928. évi X. t.-c.) rendelkezése szerint ugyanis a cselekmény alanyi és tárgyi súlyossága mellett a terhelt egyéni körülményeire való tekintettel kell a büntetést kiszabni, a törvényes rendelkezések figyelmen kívül hagyása pedig hivatalból figyelembe veendő semmiségi ok. Éppen az erdőrendészeti kihágásoknál, ahol terheltként erdőtulajdonos szerepel, ahol tehát az egyéni körülményekre nem olyan egyszerű viszonyokból kell következtetni, mint egy kisember ellen lefolytatott eljárás esetén, mondhatni, a kihágási tanács belátásától függ, hogy a törvénysértés fennforgását megállapítva, a fellebbezést érdemi tárgyalás alá vegye, vagy pedig azt a törvényes korlátokra való hivatkozással, visszautasítsa.

Az új törvényes rendelkezések feletti elmélkedésünket ezzel be is fejeztük. Hogy az eljárás új rendje magát meddig fogja tartani, jóslásokba bocsátkozni természetesen nem lehet. A további fejlődés iránya két lehetőség felé mutat, az egyik a közigazgatástól való teljes szétválás mellett a meglévő bírói szervezet felhasználása, esetleg külön szervezet kialakulása, a másik a közigazgatási bíráskodásba való bekapcsolódás. A reform továbbvitele azonban előreláthatólag már nem a mi nemzedékünknek fogja képezni feladatát.